

Aan de gemeenteraad

Agendapunt:

Zaaknummer: 681650

Roden, 17 september 2025

Onderwerp

Actualisatie Omgevingsvisie - nota van uitgangspunten

Programma

Samen ontwikkelen

Programmadoelstelling

De unieke centrale ligging van Noordenveld in Noord-Nederland gebruiken we om de netwerksamenleving vorm te geven. We zoeken voortdurend een goede balans tussen bevolkingsopbouw en voorzieningenniveau.

Wij blijven werken aan het verbeteren van de kwaliteit van de (on)bebouwde omgeving.

Wij willen bijdragen aan een goed woonklimaat waardoor het (economisch) aantrekkelijk wordt om in onze gemeente te wonen en te werken.

Taakveld

Ruimtelijke ordening

Behandelend collegelid

Wethouder Jos Darwinkel

In behandeling bij

Sandra Driesens

Gevraagd besluit

Vaststellen van de nota van uitgangspunten en instemmen met de geformuleerde opgaven.

Kern van het gevraagde besluit

In deze Nota van uitgangspunten van de actualisatie van de omgevingsvisie Noordenveld wordt een beknopte analyse gemaakt van bestaande kwaliteiten, karakteristieken en van thematische ruimtelijke en maatschappelijke opgaven en ontwikkelingen die (naar verwachting) op de gemeente afkomen. De verschillende thema's die in het document aan bod komen, zijn in werkelijkheid niet los van elkaar te zien. Sterker nog, de verschillende ontwikkelingen die op Noordenveld afkomen zijn sterk met elkaar verweven en beïnvloeden elkaar. De uitdaging ligt voor om deze verschillende thematische opgaven vanuit een breed perspectief te bekijken. Daarbij moet inzichtelijk worden wat het vertrekpunt is, op welke onderdelen de ontwikkelrichting al vast ligt - bijvoorbeeld door kaders van bovenliggende overheden - én waar ruimte is om als gemeente aanvullende en nieuwe keuzes te maken. Uit dit

voorliggende document komen de volgende vraagstukken naar voren waarin we in de geactualiseerde omgevingsvisie straks een antwoord op moeten formuleren.

De vraagstukken die hieronder aan bod komen, hangen samen met een bredere, overkoepelende opgave voor ons als gemeente: het integraal denken en werken onder de Omgevingswet. Het hanteren van de integrale aanpak die de Omgevingswet voorschrijft, vormt voor ons als gemeente het vertrekpunt om te komen tot weloverwogen, toekomstbestendige keuzes voor de leefomgeving. Op ambtelijk, bestuurlijk en politiek niveau ligt de uitdaging voor om op zoek te gaan naar slimme koppelingen tussen verschillende thema's. tegelijkertijd vraagt de Omgevingswet ons ook om scherpe keuzes te maken, daar waar ambities lastiger te verenigen zijn. Deze keuzes maken wij in de Nota van Uitgangspunten nog niet, de Nota beschrijft het DNA van de gemeente, de trends en ontwikkelingen en welke vragen dit oproept op de diverse thema's die de Omgevingsvisie moet gaan beantwoorden. De volgende fase is gericht op welke oplossingen en antwoorden mogelijk zijn en welke effecten deze hebben zodat op basis van deze informatie keuzes gemaakt kunnen worden.

Inclusie (iedereen doet mee)

Inclusie is een van de aspecten waarvan de gemeente in haar Omgevingsvisie kan aangeven wat haar ambitie is. Inclusie is ook een van de aspecten waarop in de Omgevingseffect rapportage horende bij de Omgevingsvisie wordt getoetst.

Duurzaamheid

Duurzaamheid is een van de aspecten waarvan de gemeente in haar Omgevingsvisie kan aangeven wat haar ambitie en doelstelling is. Duurzaamheid wordt ook in de Omgevingseffect rapportage getoetst zodat inzichtelijk is wat eventuele oplossingsrichtingen betekenen voor duurzaamheidsaspecten.

Participatie

Voor de actualisatie van de Omgevingsvisie is een Participatieplan opgesteld. Een verplichting in de omgevingswet is om als overheden instrumenten van de Omgevingswet vaststellen (zoals een Omgevingsvisie), moeten ze aangeven hoe ze de belangen en meningen van mensen die belangen hebben betrokken en welke resultaten dat heeft opgeleverd. De gemeente stelt tijdens het proces een Participatienota op waarin voor iedere fase staat beschreven wat de participatiestappen zijn geweest, wat de uitkomsten daarvan zijn en hoe de gemeente met deze uitkomsten is omgegaan. De Participatienota wordt na iedere fase aangevuld

Financiën

Het vaststellen van de Nota van Uitgangspunten wordt uitgevoerd binnen het hiervoor beschikbaar gestelde budget.

Moet er een begrotingswijziging plaatsvinden?

Nee

Vindt er een evaluatie plaats?

Nee

Tijdpad

29 september informatieve raads sessie

8 oktober oordeelsvormende raads vergadering

15 oktober besluitvormende raads vergadering

Nadere onderbouwing*Nota van Uitgangspunten*

In deze Nota van uitgangspunten van de actualisatie van de omgevingsvisie Noordenveld wordt een beknopte analyse gemaakt van bestaande kwaliteiten, karakteristieken en van thematische ruimtelijke en maatschappelijke opgaven en ontwikkelingen die (naar verwachting) op de gemeente afkomen. De verschillende thema's die in het document aan bod komen, zijn in werkelijkheid niet los van elkaar te zien. Sterker nog, de verschillende ontwikkelingen die op Noordenveld afkomen zijn sterk met elkaar verweven en beïnvloeden elkaar. De uitdaging ligt voor om deze verschillende thematische opgaven vanuit een breed perspectief te bekijken. Daarbij moet inzichtelijk worden wat het vertrekpunt is, op welke onderdelen de ontwikkelrichting al vast ligt - bijvoorbeeld door kaders van bovenliggende overheden - én waar ruimte is om als gemeente aanvullende en nieuwe keuzes te maken. Uit dit voorliggende document komen de volgende vraagstukken naar voren waarin we in de geactualiseerde omgevingsvisie straks een antwoord op moeten formuleren.

De vraagstukken die hieronder aan bod komen, hangen samen met een bredere, overkoepelende opgave voor ons als gemeente: het integraal denken en werken onder de Omgevingswet. Het hanteren van de integrale aanpak die de Omgevingswet voorschrijft, vormt voor ons als gemeente het vertrekpunt om te komen tot weloverwogen, toekomstbestendige keuzes voor de leefomgeving. Op ambtelijk, bestuurlijk en politiek niveau ligt de uitdaging voor om op zoek te gaan naar slimme koppelingen tussen verschillende thema's. tegelijkertijd vraagt de Omgevingswet ons ook om scherpe keuzes te maken, daar waar ambities lastiger te verenigen zijn. Deze keuzes maken wij in de Nota van Uitgangspunten nog niet, de Nota beschrijft het DNA van de gemeente, de trends en ontwikkelingen en welke vragen dit oproept op de diverse thema's die de Omgevingsvisie moet gaan beantwoorden. De volgende fase is gericht op welke oplossingen en antwoorden mogelijk zijn en welke effecten deze hebben zodat op basis van deze informatie keuzes gemaakt kunnen worden.

Demografische ontwikkelingen en voorzieningen

Noordenveld kenmerkt zich als een gemeente waar het prettig leven is, met gezonde inwoners en gemeenschappen. Inwoners geven de kwaliteit van leven een score van 7,7. De zorg voor de leefomgeving is hoog en in de verschillende dorpen en buurtschappen zijn er veel initiatieven die bijdragen aan de leefbaarheid. Tegelijkertijd dreigt de leefbaarheid steeds meer onder druk te komen te staan door onder andere demografische ontwikkelingen zoals de (dubbele) vergrijzing, ontgroening en huishoudensverduunning. De gemeente kenmerkt zich door de vele (woon) zorgvoorzieningen in kernen als Roden, Peize en Norg. Net als elders in Nederland neemt de druk op de zorg en andere voorzieningen toe. Om voorzieningen in stand te

houden zijn voldoende gebruikers van de voorzieningen nodig en is aanwezigheid van voldoende personeel en vrijwilligers van belang. Een toename van het aantal oudere huishoudens en de verwachte (gestage) afname van het inwoneraantal van Noordenveld kunnen het (financiële) draagvlak voor behoud van voorzieningen negatief beïnvloeden. Dergelijke ontwikkelingen vragen om meer focus op het stimuleren van de zelf- en samenredzaamheid van de samenleving.

In de omgevingsvisie moet verkend worden welke randvoorwaarden hiervoor van belang zijn: Wat vragen demografische ontwikkelingen van de toekomstige leefomgeving en van de woningvoorraad in de dorpen en daarbuiten? Wat is de gewenste strategie in de locatiekeuze van (maatschappelijke) voorzieningen en woningen? Hoe dragen we zorg voor een leefomgeving die zelf- en samenredzaamheid stimuleert?

Binnen de regio Groningen-Assen kenmerkt Noordenveld zich hoofdzakelijk als woongemeente, op gunstige afstand van de economische zwaartepunten in de steden Groningen en Assen (waar een relatief groot deel van de lokale bevolking werkt). Voor de komende jaren is er vooral behoefte aan woningen voor jongeren en starters, woningen voor senioren en levensloopgeschikte woningen. De omgevingsvisie moet een antwoord geven op de vraag waar deze woningen komen, wat de overige ambities zijn richting 2050 en wat voor woonmilieus hierbij horen. Het gaat om de vraag: wat voor woongemeente wil je in de toekomst zijn? Zeker omdat in de regio de komende jaren een stevige groei van het aantal arbeidsplaatsen en van het inwoneraantal verwacht wordt. Vooralsnog zal dit met name in stedelijk gebied landen, met name in stad Groningen. Binnen de gemeentegrenzen komt het arbeidspotentieel vanwege vergrijzing juist verder onder druk te staan, doordat de omvang van de potentiële beroepsbevolking afneemt. Ook is het de vraag of in de toekomst op regionaal niveau nog wel voldoende werk beschikbaar is voor inwoners uit de gemeente, bijvoorbeeld door concurrentie om arbeidsplaatsen en/ of mismatch in vraag en aanbod. Met het oog op economische weerbaarheid en vitaliteit van dorpen, rijst de vraag of de positionering van Noordenveld als woongemeente bij uitstek voldoende toekomstbestendig is. In de omgevingsvisie roept dit op om na te denken over de positie die Noordenveld inneemt op de regionale woning- en arbeidsmarkt. Voor welke doelgroepen wil de gemeente Noordenveld aantrekkelijk zijn? Hoe hangt dit samen met de positie van andere gemeenten binnen de Rga? Welke eisen stelt dit aan de leefomgeving? En welk type werkgelegenheid sluit hierop aan?

Ruimtevragers en beschikbare ruimte

De verschillende (beschermde) natuurgebieden zoals Leekstermeergebied, Norgerholt, Fochteloërveen, De Onlanden, de kenmerkende brinkdorpen, de geschiedenis van het veen en de Koloniën van Weldadigheid in Veenhuizen maken stevig onderdeel uit van het DNA van de gemeente. Het afwisselende landschap, de rijke cultuurhistorie en de veelzijdige natuur in de gemeente zijn van grote waarde voor inwoners en bezoekers. Zij komen hier graag om te recreëren. Hoewel behoud en versterking van de landschappelijke, natuurlijke en cultuurhistorische kwaliteiten in de omgevingsvisie een belangrijk uitgangspunt vormen, zien we ook dat dit in sommige gevallen op gespannen voet komt te staan met andere thema's die om ruimte vragen, zoals ontwikkelruimte voor woningbouw, (verblijfs) toerisme, bedrijvigheid of de energietransitie. Dit geldt ook voor de landbouwsector. De landbouw is één van de belangrijke economische en cultuurhistorische dragers van het buitengebied in de gemeente Noordenveld. Diverse

opgaven in het buitengebied (denk aan stikstof, bodem- en waterkwaliteit, klimaatadaptatie en biodiversiteit) vragen om een transitie in de landbouw, waarbij gezocht wordt naar meer toekomstbestendige vormen van bedrijfsvoering en ruimte, passend bij de draagkracht van bodem- en watersystemen. Deze opgaven moedigen ons aan om in de omgevingsvisie een heldere leidraad te geven aan de samenkomst van deze thema's: Welke functies geven we op welke plekken prioriteit? Hoe kunnen verschillende ruimtevragers zo goed mogelijk bij elkaar gebracht worden?

Water en bodem sturend voor een gezonde leefomgeving

De gezonde leefomgeving is een kernkwaliteit van de gemeente Noordenveld. Tegelijkertijd heeft de gemeente te maken met (aankomende) klimaatopgaven. Door klimaatverandering en intensief grondgebruik staan landschappelijke kwaliteiten, biodiversiteit en de draagkracht van het bodem- en watersysteem onder druk. In de hele gemeente zullen droogte en wateroverlast (zoals nu soms al merkbaar in Peize en Norg) in de toekomst vaker voorkomen, met negatieve gevolgen voor mens, dier en natuur. Om een prettig en veilig leefklimaat in de kernen en het buitengebied ook in de toekomst te kunnen garanderen, is inzet op een integrale aanpak van systeemopgaven noodzakelijk. Hierbij komen water, bodem, energie, klimaat, natuur en landbouw allemaal samen. Dit betekent dat we moeten nadenken over: Hoe gaan we zorgvuldig om met het water- en bodemsysteem? Hoe zorgen we ervoor dat ons water- en bodemsysteem sturend is bij het maken van keuzes over welke functies we waar willen toestaan en/of ontwikkelen? Wat vraagt dit van de inrichting en het gebruik van de leefomgeving?

Bereikbaarheid

Een goede bereikbaarheid van bestemmingen binnen de gemeentegrenzen én daarbuiten is randvoorwaardelijk voor een vitale gemeente en het welzijn van inwoners. Voorzieningen zoals zorg en detailhandel, maar ook werk- of studieplek en sociale contacten moeten voor elke inwoner goed bereikbaar zijn. Bij het realiseren van een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat speelt bereikbaarheid binnen de gemeente Noordenveld een belangrijke rol. Op dit moment vormt de auto vaak het primaire vervoermiddel voor verplaatsingen binnen de gemeente en naar de regio, met name voor langere afstanden. Vanuit duurzaamheids- en gezondheidsoverwegingen, ligt er een opgave voor om in te zetten op multimodale bereikbaarheid en daarmee degelijke alternatieven voor de auto te bieden, vervoersarmoede te voorkomen en verduurzaming van autogebruik te stimuleren. Veel inwoners en bezoekers van Noordenveld gebruiken al vaak de fiets om zich van A naar B te verplaatsen. De aanwezigheid van een fijnmazig fietsnetwerk en de doorfietsroutes als Roden-Groningen en Leek-Groningen bieden een stevige basis om op voort te bouwen. Op het gebied van openbaar vervoer ervaren inwoners de bereikbaarheid als minder goed. Hoewel verschillende buslijnen de dorpen met onder andere Groningen en Assen verbinden, zijn er ook plekken in onze gemeente waar de bus niet komt. Op deze plekken kan men gebruik maken van de hub-taxi. Deze biedt slecht beperkt een alternatief voor reguliere buslijnen. Het vormgeven van een optimale lokale en regionale bereikbaarheid is een opgave die vraagt om een integrale en ruimtelijke vertaling in de omgevingsvisie. Daarbij gaat het om vragen zoals: Hoe geven we invulling aan de randvoorwaarden voor duurzame, gezonde, toegankelijke en veilige bereikbaarheid - op regionaal niveau en binnen de gemeente?

Wat betekent dit voor de rol van de auto, het openbaar vervoer en langzaam verkeer?
En welke impact heeft dit voor onze infrastructuur en het landschap?

Energietransitie

Om woningen en bedrijven ook in de toekomst te kunnen voorzien van warmte en elektriciteit, zijn veranderingen vereist in de omgang met energiebronnen. Om onze impact op klimaatverandering te minimaliseren is een overstap op duurzame energie en zuiniger energiegebruik noodzakelijk. De energietransitie speelt op alle schaalniveaus, maar vraagt ook van de gemeente om investeringen te doen die bijdragen aan een klimaatneutrale toekomst. De energietransitie gaat gepaard met ruimtelijke aanpassingen in de gebouwde omgeving, het landschap en de ondergrond. Daarbij gaat het om energieprojecten zoals zon-op-dak en windmolens, maar ook om transformatorhuisjes en batterijen voor energieopslag, laadinfrastructuur voor duurzame mobiliteit en verduurzaming van gebouwen door bijvoorbeeld warmtepompen. In de omgevingsvisie moet worden beantwoord welke inzet de gemeente levert om bij te dragen aan de energietransitie. Daarbij dient ook rekening gehouden te worden met de binnen de gemeente gelegen gasopslag Langelo. Deze speelt op dit moment een belangrijke rol in het voorzien in aardgas voor Nederlandse huishoudens. De vragen die in de omgevingsvisie aan bod komen zijn onder andere: op welke wijze wordt binnen Noordenveld ruimte geboden aan energieopwek, -opslag en -transport? Wat betekenen de ontwikkelingen rondom aardgasgebruik op verschillende schaalniveaus voor onze gemeente? Welke doelen hebben we als gemeente en hoe geven we hier vorm aan?

Bijlage(n)

1. Nota van uitgangspunten actualisatie Omgevingsvisie Noordenveld
2. Nota van Participatie actualisatie Omgevingsvisie Noordenveld

Ter inzage liggende stukken

N.v.t.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Noordenveld,

Sebastiaan Ruddijs, secretaris/directeur

Klaas Smid, burgemeester

No:

Onderwerp: Actualisatie Omgevingsvisie - nota van uitgangspunten

De Raad van de gemeente Noordenveld,

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van : 17 september 2025;

gelet op de bepalingen van de Conform artikel 3.1 van de Omgevingswet dient de gemeente het strategische, integrale, langetermijnbeleid voor de fysieke leefomgeving vast te leggen een Omgevingsvisie. Dat moet uiterlijk op 1 januari 2027. Deze datum is bij Koninklijk Besluit op grond van artikel 4.9, lid 1 Invoeringswet Omgevingswet bepaald.,

B E S L U I T

Vaststellen van de nota van uitgangspunten en instemmen met de geformuleerde opgaven.

Roden, 15 oktober 2025

De Raad van de gemeente Noordenveld,

H. Huttinga, griffier

K. Smid, voorzitter